

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Generalis Totivs Sacri Ordinis Clericorvm Canonicoꝝ Historia Tripartita

Pennotto, Gabriele

Coloniae, Anno M.DC.XXXXV.

XLI. De vario modo D. Augustinum pingendi Ioannis Molani sententia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38634

num ante annos tringentos, aut quadringentos pluribus vicibus nonnullis cultoribus suis diuina dispensatione se videndum præbuisse, non tamen cuculla nigra indutum, sed habitu vel Clericali, vel certè Pontificali: legitur enim apparuisse apud Papiam ad tria milliaria in vico. qui Caua dicebatur, quadraginta viris Gallicanis Romam petentibus, sed Pontificalibus indutus: *Viderunt*, inquit, *qui hoc scribit Olatradus Mediolanensis Archiepiscopus egredi hominem habitu pontificali ornatum, qui ipse appropinquans, per cunctatus est, quo pergerent; & infra, quia esset interrogantibus peregrinus, respondit se esse Augustinum Hipponensem Episcopum.* Vide si placet historiam apud Baronium tom. 9. sub ann. 725. nu. 9. Norberto quoque Præmonstratensium Canonicoꝝ auctori de Ordine insinuendo, & Regula deligenda apud se cogitanti, ipsum B. Augustinum apparuisse testatur, qui eius vitam scribit, illius discipulus Hugo nomine, à Surio tom. 3. sub die 6. Maij relatus. At non in pullo habitu, zona præincto, alijs cui dubium, quòd D. Norbertus non ordinem candidatorum, vt Surius dicit, sed potius nigrorum sub Augustini Regula insituisse: Tertio quoque Hugoni monacho apud Burgundos in monasterio Fontaneti degenti apparuit, referet Iacobo de Voragine in vita eiusdem Augustini: at non in nigro habitu, sed vestibus pontificalibus indutus, & magna comitantium caterua candidis indumentis albicantium: *spud Burgundiam*, inquit, *in monasterio, quod dicitur Fontanetum, erat quidam monachus Hugo nomine, Sancto Augustino valde deuotus, qui in eius scriptis miro desiderio persequebatur, quem etiam crebra supplicatione rogauerat, vt ipsum ex hac luce migrare non sineret, nisi in die sua sacrissima solemnitate. Ipse igitur quintodecimo die ante festum eiusdem sic cepit diuisis verbis asserere, vt in vigilia ipsius super humum, tanquam mortuus poneretur. Et ecce plures decori ac fulgentes viri amici albis Ecclesiam dicti Monasterij processionaliter intrauerunt, quos sequebatur quidam Reuerendus Pontificalibus insignitus. Quidam autem monachus in Ecclesia consilium hoc videns, oblitusque, & quinam essent, vel quò pergeret inquisiuit: Cui vnus eorum dixit, quòd Sanctus Augustinus esset cum suis Caenicis, qui ad deuotum morientem pergeret, vt eius animam ad regnum glorie portaret. Post hoc illa reuerenda processio ad infermarium ingressa est, Hæc Iacobus de Voragine Archiepiscopus Ianuensis, qui floruit circa annum Domini 1290. ex Sixto Senensi in sua Bibliotheca Sancta. Qui Autor aliam quoque apparitionem eiusdem Beatissimi Patris albis vestibus induti sic narrat: *Vt apostolus in eiusdem Ecclesia Beatum Augustinum magnam deuotionem habens, cum per tres annos grauem infirmitatem incurrisset, ita vt de lecto surgere non valeret, adueniente solemnitate Sancti Augustini, cum iam in vigilia ad vestras pulsaretur, ad rogandum Sanctum Augustinum tota deuotione se contulit, cui in albis Augustinus apparet, eadem ter citato proprio nomine dixit: Ecce adsum totus a te invocatus, surge cito, & celebra mihi officium vespertinum. Qui sanne surgens cunctis suspensibus, Ecclesiam intravit, & officium deuotè peregit. Aliam etiam apparitionem eiusdem Beati Patris idem Iacobus de Voragine ibidem narrat. Nec vsquam dicit, illum nigra cuculla indutum, sed semper vel cum Pontificalibus insignibus, vel albis vestibus, se videndum præbuisse, quas apparitiones cum apud hunc Autorem viderint, & ab illo excerpserint Ludouicus de Angelis lib. 6. de Vita Augustini cap. 4. & Frater Cornelius Lancillottus lib. 3. cap. 67. nescio cur candidi Augustini habitus, & suorum seruorum, quos Iacobus de Voragine Augustini Canonicos vocat, non meminere.**

Ceterum vt daretur, veras fuisse apparitiones à Coriolano narratas, non inde probari posset Augustinum illum habitum tulisse, cum in humanis hic viveret. sicut enim nec anima, nec Angeli aliquod corpus illis naturaliter videntur habent. sed corpora cum quibus apparent, voluntarie ab illis assumuntur ex aere potissimum constata cum beati illi spiritus diuina dispensatione ad aliquod officium erga sibi deuotos exercendum, vel beneficium præstandum mittuntur, illum habitum assumunt, sub quo præsertim ab illis se agnoscendos intelligunt. Ea propter cum à tercentis circiter annis paulatim vsus inualuerit, vt B. Augustinus cum cuculla eremitica in Ecclesijs, & alijs locis publicis multis pingatur, & opinio apud vulgares iam obtinuerit, illum esse verum Augustinum habitum, hinc fortasse factum est, vt B. Augustinus aliquibus ipsum deuotè colentibus apparem illum habitum assumpserit, non quem viuens portauerat, sed sub quo faciliùs se ab illis agnoscendum intelligebat, quem ad modum ante illud tempus non sub habitu nigro, sed candido, & Canonicali, vel Pontificali apparebat.

Ad septimam probationem ex autoritate Doctorum acceptam, respondeo, nullus ex antiquis ante 350. circiter annos dixisse, cucullam istam nigram cum zona pellicea B. Augustini habitum legitimum fuisse. Recentiores verò decepti sunt, vel opinionem vulgariam, vel Autorem ferromotum ad Eremitas secuti, præter quod illorum nonnulli ex Eremitarum potius relatione, quam ex propria sententia id affirmant, vt D. Antoninus, Arotius, ac etiam Volaterranus, qui dicit Coriolani Apologiam apocrypham esse, & nullum Autorem idoneum ab eo allegatum.

scium vespertinum. Qui sanne surgens cunctis suspensibus, Ecclesiam intravit, & officium deuotè peregit. Aliam etiam apparitionem eiusdem Beati Patris idem Iacobus de Voragine ibidem narrat. Nec vsquam dicit, illum nigra cuculla indutum, sed semper vel cum Pontificalibus insignibus, vel albis vestibus, se videndum præbuisse, quas apparitiones cum apud hunc Autorem viderint, & ab illo excerpserint Ludouicus de Angelis lib. 6. de Vita Augustini cap. 4. & Frater Cornelius Lancillottus lib. 3. cap. 67. nescio cur candidi Augustini habitus, & suorum seruorum, quos Iacobus de Voragine Augustini Canonicos vocat, non meminere.

Ceterum vt daretur, veras fuisse apparitiones à Coriolano narratas, non inde probari posset Augustinum illum habitum tulisse, cum in humanis hic viveret. sicut enim nec anima, nec Angeli aliquod corpus illis naturaliter videntur habent. sed corpora cum quibus apparent, voluntarie ab illis assumuntur ex aere potissimum constata cum beati illi spiritus diuina dispensatione ad aliquod officium erga sibi deuotos exercendum, vel beneficium præstandum mittuntur, illum habitum assumunt, sub quo præsertim ab illis se agnoscendos intelligunt. Ea propter cum à tercentis circiter annis paulatim vsus inualuerit, vt B. Augustinus cum cuculla eremitica in Ecclesijs, & alijs locis publicis multis pingatur, & opinio apud vulgares iam obtinuerit, illum esse verum Augustinum habitum, hinc fortasse factum est, vt B. Augustinus aliquibus ipsum deuotè colentibus apparem illum habitum assumpserit, non quem viuens portauerat, sed sub quo faciliùs se ab illis agnoscendum intelligebat, quem ad modum ante illud tempus non sub habitu nigro, sed candido, & Canonicali, vel Pontificali apparebat.

Ad septimam probationem ex autoritate Doctorum acceptam, respondeo, nullus ex antiquis ante 350. circiter annos dixisse, cucullam istam nigram cum zona pellicea B. Augustini habitum legitimum fuisse. Recentiores verò decepti sunt, vel opinionem vulgariam, vel Autorem ferromotum ad Eremitas secuti, præter quod illorum nonnulli ex Eremitarum potius relatione, quam ex propria sententia id affirmant, vt D. Antoninus, Arotius, ac etiam Volaterranus, qui dicit Coriolani Apologiam apocrypham esse, & nullum Autorem idoneum ab eo allegatum.

CAPVT QVADRAGESIMVM PRIMVM.

Prædictæ rationes superiori capite allatæ postremum membrum expenditur, & de vario modo Augustinum pingendi tractatur.

Vltima

Vltima prædictæ rationis probatio veterem licet excitat, & cetera tempora Summorum Pontificum Sixti IV. & Innocentii VIII. exagitationem de legitimo rursus B. Augustini imagines pingendi. Et si enim ad illa omnia ex picturis, & simulachris Coriolanus, & recentiores tanto verborum strepitu, & apparatus committuntur, illud dici possit:

Pictoribus atque Poëtis

Quid sit et audendi semper fuit æquis potestas

Et ad figmentum probandū optimum argumentū esse illud, quod sumitur ex testimonio, vel Poëtis, & Poëtarū. Nihilominus quòd aliter legendū sit de prophani, aliter verò de lacris imaginibus, priusquam ad probationē per singula respondendum, operæ pretium facturum me arbitror, si referam, quæ Ioannes Molanus Doctor Louanienſis, & Theologus suorum temporum clarissimus lib. 4. de Historia sanctarum imaginum cap. 6. scribit in hoc ipso argumento verſans: *Episcopus inquit, aliquando agrata controversia de nigra Di. Augustini cuculla, pro qua Ambrosius Coriolanus Romanus Generalis Augustinensium in eadem Defensoris a Sixto IV. in prima ait Ecclesijs Christianorum, scilicet S. Iohanni Laterani in capella Domini Pape, in suo Palatio in Ecclesia Sancti Petri de Roma, in Ecclesia D. Maria Maioris de Roma, in Ecclesia sanctæ Sophie Constantinopolitana in Episcopatu Lucano, Pisano, Florentino, Senensi, atque Papiensi, imagines sancti Augustini cum cuculla nigra, atque scapulari videntur &c. Adit ante annos 400. tandem imaginem erectam esse Mediolani super portam Cumanam, cum sancto Galdino Ciuitatis muris in flammis arſerit, & anno ad hinc 397. Venerit ad sanctum Marcum, Hac ille. Similia ferunt antea congregasse Paulus Bergomensis; sed uterque aduersarium habuit Eusebium Conradum Mediolanensem, ex autoritate caputis sui Lateranensis, qui multa congregat, vt euincat Augustinum non fuisse Ordinis Eremitici, nec gestisse, vt Eremiticis Augustinensibus, cucullam nigram. Pictoris autem quæ ipsi perseverant opponit alias picturas Romæ, & Mediolani confectas. Similiter Iacobus V. vespertinus, ex aduerso vrgit multum in locis, vt Romæ in sancta Maria viciuſtuſtica dignissima imagines S. Augustini videri sub Canoniciſſis speciebus. Ille accedit quod Iohannes Maburnus Breviaris in libro, quem sui Ordinis Renatorum inscripsit, multum premit Augustinenses Eremiticos hæc descendentes, qui præter dictum Eusebium, sanctam quoque Antoninam, & alios obicit Theologos, & Iuriconsultos. Imò & ratiões ex Possidio, & Augustino petitas. Sed his pato nunc non refragari de illis Augustinensibus. Nemo tamen dicat, quod aliquando factum est. Ergo mendax, detestabilis, & execranda est dicta pictura. Aliud enim est mendacem esse picturam, aliud videri: nam si Augustinum pingatur cum habitu non quem gessit, sed quo cum Augustinenses vestire cupiunt, quia patrum eum habent, hic ruditas, & simplicitas admitti potest, quam ego tolerare malim, quam turbare: sed mendacium*

Vltima fupradictæ rationis probatio veterem licet excitat, circa tempora Summorum Pontificum Sixti IV. & Innocentij VIII. exagitatione de legitimo ritu ipsius B. Augustini imagines pingendi. Etenim ad illa omnia, que ex picturis, & simulachris Coriolanus, & recentiores tanto verborum strepitu, & apparatu comminiscuntur, illud dici possit:

Picturis atque Poëti

Quidlibet audiendi semper fuit æque potestas. Et ad figmentum probandū optimum argumentū esse illud, quod sumitur ex testimonio, vel Pictorū, vel Poëtarū. Nihilominus quod aliter loquendū sit de prophanijs, aliter verò de sacris imaginibus, priusquam ad probationē per singula respondemus, operæpretium facturum me arbitror, si referam, quæ Ioannes Molanus Doctor Louaniensis, & Theologus suorum temporum clarissimus lib. 4. de Historia sanctarum imaginū cap. 36. scribit in hoc ipso argumento versans: Est, inquit, aliquando agitata controversia de nigra Dni Augustini cuculla, pro qua Ambrosius Coriolanus Romanus Generalis Augustinicum in eodem Defensorio ad Sixtum IV. in prima ait Ecclesijs Christianorum, scilicet S. Iohanni Laterani in capella Domini Pape, in suo Palatio, in Ecclesia Sancti Petri de Roma, in Ecclesia D. Maria Maioris de Roma, in Ecclesia sanctæ Sophie Constantinopolitana, in Episcopatu Luciano, Pisano, Florentino, Senensi, atque Papiensi, imagines sancti Augustini cum cuculla nigra, atque scapulari videntur &c. Addit ante annos 400. eandem imaginem erectam esse Mediolani super portum Comanum, cum sanctus Galdinus Civitatis muros instaurari fecit, & anno ab hinc 393. Venetijs ad sanctum Marcum, hac ille Similia fecerit antea congregasse Paulus Bergomensis, sed veteris adversarium habuit Eusebium Conradum Mediolanensem, ex auctoritate capituli sui Lateranensis, qui multa congregat, ut euincat Augustinum non fuisse Ordinis Eremitici, nec gestasse, ut Eremitæ Augustinenses, cucullam nigram. Picturæ autem quas ipsi posuerunt oppositæ alias picturas Romæ, & Mediolani conficitur. Similiter Iacobus Wimphelingius, ex adverso virget multum in locū, ut Romæ in sanctæ Mariæ maioris basilica dignissima imagines S. Augustini videri sub Canonis specie. Hæc accedit quod Ioannes Mauburnus Breuè scripti in libro, quem sui Ordinis Renatum inscripsit, multum premit Augustinenses Eremitas hæc defendentes, qui præter dictum Eusebium, sanctum quoque Antoninum, & alios obijcit Theologos, & Iurisperitos. Imò & rationes ex Possidio, & Augustino petit. Sed hic puto non refragari debet Augustinenses. Nemo tamen dicat, quod aliquando factum est. Ergo mēdax, detestabilis, & execranda est dicta pictura. Aliud enim est mendacem esse picturam, aliud rudem: nam si Augustinus pingatur cum habitu non quem gessit, sed quo cum Augustinenses vestire cupiunt, quia patrum eum habent, hic ruditas, & simplicitas admitti potest, quam ego tolerare malim, quam turbare: sed mendaciam

non agnosco, Verum alios, qui putarunt, sermones ad fratres in Eremo Augustino esse, afferentes cucullam eam nigram dēesse in picturā, ut significarent eum si visum fuisse, putarunt hoc illi, deoque pictura significationem erroneam habuerunt: sed leuis hic fuit error, ut non debeat vocari detestabile & execrandum mendacium. Nōstra autem sententia ex superioribus intelligitur, rudem esse eam picturam, & nobis minus placere. Si tamen commode tolli non possit, nos corrigere malle significationem, inō etiam eam dissimulare, quam infirmiores ledere. Et hæc sic à nobis dicta accipiantur, ut neque verbum ipsi, ostendere velimus, neque vlti causam contendendi præbere. nam in Chronico sancti Augustini, quæ Onuphrius inchoavit, & Signinus Episcopus, perfectus Iosephus Pamphilius, annotatum est, anno 1484. Sixtus Quartus præcepisse sub pena excommunicationis lata sententia, ne fiat contentio, & disputatio inter Augustinianos, & Canonicos Regulares de habitu S. Augustini, sub qua figura debeat depingi. Bullam addit extare in Camera Apostolica lib. 892. fol. 307. quod si Sixtus annulum disputacionem, & contentionem inhibuisset, non incidisset Wimphelingius in eam difficultatem, de qua ad Matthæum Herbornum scribit Ioannes Trithemius, Iacobus Wimphelingius, ait, Argentina est, gravem à fratribus Eremiticis D. Augustini sustinens persecucionem, propterea quod in quodam opere suo de Integritate prænotato, scripsit ipsam Augustinum non exuisse monachum, sine cuculla tam. Comparatur homini penè vltra vires mollellam ferenti, cuius nobile ingenium iam senescentia adurgit, compellitur Iuristarum: nam in propria persona illum citari ad Sedem Apostolicam curarunt, cuius Apologiam in centum versiculis editam cum literis meis ad te misi. Hæc ibi Molanus, ex quibus vides, quid ille de Augustini habitu sermonibus ad Eremitas, & de picturis sentiat, quibus B. Augustinus cum nigra cuculla pingitur, cingulo coriaceo præinctus, eas quidem rudes esse, minusque sibi placere: sed si commode tolli non possint, potius corrigendam significationem, aut tolerandam, & dissimulandā, quam infirmiores ledendos: quod consilium mihi quoque admodum placet. Putare quoque ipsi, quæ Wimphelingius, & Mauburnus de Augustini habitu pingendo scripserunt, nunc non refragari doctos Augustinenses, quod verum ne sit, eorum libri viginti circiter ab hinc annis in lucem editi ostendunt.

II. P Orrò, quia hic autor ex Onuphrio, & Iosepho Pamphilio eius censura meminit, quam Sixtus Quartus à nobis in præfatione positam ad lites sedandas promulgavit, scire debes, paulò ante huius Pontificis assumptionem, lite inter Canonicos Regulares Lateran. ex vna, & Eremitas Augustinenses ex altera parte excitata, de B. Patris Augustini habitu, ac instituto, num scilicet clericus Canonici fuerit, an Eremita, vel Monachus cuculla monastica indutus, scripsisse primum pro Eremitis Paulum Bergomensem Apologiam, ac deinde pro Canonicis Dominicum Taruifinum eiusdem instituti, tunc temporis apud Italos concio-

RAGESI-
M V M.

perioricapite
in membrum
e vario modo
di tractatur.

Vltima

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

natorum præclarissimi libellum satis breuiter sub hoc titulo. *Defensio Canoniorum Regularum contra Eremicas*. Liber incipit: *Quoniam veritate simplicitate, aut malitia impugnantem iustum est refellere*. Quem librum octo capitulis breuissimis absoluit, sola ratione vtens, & à conuicijs, aut probris in uerfarios conijciendis calumiam omnino cohibens. Verum aduersarios habuit Bartholomæum Patauinum, qui referente Eusebio Corrado in libro statim allegando, Regij Lepidi in Flaminia Patacijs publice ad ualvas Ecclesiarum, & per angulos platearum cum nonnullis conclusionibus contra eundem Taruisinum, & contra Canonicos Regulares affixis, post Quadragesimales conciones ibidem habitas, cum tubæ, & nolarum sonitu ipsos Canonicos Regulares ad arguendum prouocauit. Quia tamen nec ipsa die ad congressum præfinita, nec aliàs legitimè citatus comparuit, quam ob causam à R. P. D. Iacobo de Romano S. Antonini Placentiæ Præposito Canoniorum Regularum, conferuatore Apostolico sententia excommunicationis contra illum esse promulgata. Edidit uero Eusebius Corradus Mediolanensis pro eiusdem Dominici Taruisini, & canonicorum regularium defensione libellum responsiuum ad maledicta Parauini, & cuiusdam Angeli Cremonensis, dicentis, habitum quem canonici regulares induunt, illum esse, quem farina, & oleum portitores, & uenditores, lanifices, & lanij, atque epuli, & Agalones uellere confueuerunt, illumque B. Augustinum induisse nunquam, nisi eo tempore, quo ad equile, uel ad uindas haras, & pecus suam pergendum esset, in quo libello, ut libere dicam, doctè quidem, & neruose causam promouit: at non ea in dicendo modestia, qua decebat uirum aliqui Religiosum, & eruditum, etsi læcessitum non reddere maledictum pro maledicto, sed ut Apostolus monet in bono malum vincere. Sed reperit potella suum operculum: statim namque aduersus illum, & Taruisinum, quin & contra totam Congregationem Lateranensem edidit Ambrosius Coriolanus Apologiam Sanctiss. Pontifici Sixto Quarto nuncupatam, tot profectò maledictis, probris, scommatibus onuslam, ut pro vna emina modios decem reddiderit. Quod aduertens summus Pontifex perfonis secularibus offendiculo, & graui scandalo esse, ad contentiones, & scandala tollenda, decretum edidit, quod superius adnotauit.

III. **Q**Uæ omnia hic recensere compellor, non quòd delecter recordatione præteritorum iurgiorum: sed quòd uiderim in libris Ludouici de Angelis, & Ioannis Marquez, ac nonnullorum aliorum Apologiam Coriolani apud Hispanos uulgatam in precio haberi ad eò, ut asserant, temerarium esse ipsi Reuerendiss. Coriolano fidè nolle adhibere quis putet, uera esse, quæ ille statim initio eiusdem Apologiz scribit, Dominicū Taruisinum, & Eusebium Mediolanensem, nec Deū

timentes, nec homines uerentes, quàm solidissime ausis conatos esse Eremitarum Ordinem polluto, laceratissimo uocare, ac infamatorijs libellis, nutu, & arte diabolica confectis denigrare: quæ licentia dicendi vna ex potissimis caulis extitit, quòd liber Coriolani per Sixtum IV. & Innocentium VIII. fuerit suspensus. Uiderim etiam Consilium quoddam trium Excellentissimorum Salmanticensis Academiæ Doctorum, & Canonici iuris interpretum, quorum sunt nomina DD. I. Iephonius Guillenen. della Carrera apud Salmanticensis Primarius iuris Canonici interpres, Ioannes Balboa Morgoucia Proprietarius Decretorum interpres, Martinus de Bonilla Vesperarum interpres iuris Pontificij, quod Consilium ad fauorem Io. Marquez Salmantice typis editum Romanam transmissum est anno 1620. & per Romanam Curiam uulgatum, in quo præfati excellentissimi uiri ex Coriolano hauientes inter alia hæc scripserunt: *Ratio est manifesta, quia Summus Pontifex prædicto literis non prohibet in uniuersum simplicem etiam assertionem alterius partis, usque confirmationem, sed in uoluntas, & periculosas alterationes plenas leuitatis, & ineptiarum, quæ iurgij, & scandala uiam aperiant. Tales fuerunt dispositiones Dominici Taruisini, & Eusebii Mediolanensis canonicorum regularium aduersus quos ambrosius Coriolanus Generalis Augustiniorum edidit Apologiam ad eundem Sixtum Quartum sub hoc titulo: *Responsio ad maledicta Canoniorum Regularium Congregationis Erisorianæ*. Et statim in limine huius dicendi generis Beatissime Pater hæc uita causa est, quod superioribus diebus Canonici asserunt regulares Congregationis Erisorianæ, & ex his maxime quidam Dominicus Taruisinus, deinde Eusebius Mediolanensis, nec Diuitimentes, nec homines reuerentes, quàm solidissime ausis conatos sunt hunc tuum, ac sanctiæ Matris Ecclesiæ precibus Ordinem polluto, laceratissimoque ore, ac infamatorijs libellis nutu, & arte diabolica confectis denigrare. Et talis fortasse fuit eiusdem Coriolani Apologia, cuius etiam occasione prædictæ literæ Apostolicæ ad eundem Sixto Pontifice Maximo emanauerunt. Quibus uerbis, pæc illorum excellentiæ, modum grauius excefferunt: nam uel libellos Dominici Taruisini, & Eusebii Corradi uiderunt, uel non uiderunt. Si non uiderunt, nimirum credulos in suis consilijs sese præfiterunt, ad solam relationem unius partis, altera parte inaudita, tam religiofos, doctos, & suorum temporum præclarissimos uiros, quales Dominicus Taruisinus, & Eusebius Corradus extiterunt, solo testimonio Coriolani sulti, leues, ineptos, iurgiorum, & scandalorum autores, & fautores in eo consilio uocantes. Debeuerant enim Doctissimi Senecæ monitum præ oculis habere, in sua Medæa scribentis: *Qui stat ut aliquid parte inuadita, æquum licet statuerit, haud tamen æquum est*. Si autem eorum libellos uiderunt, & legerunt, certè in suis consilijs minus cauti fuerunt, nam uel deimus, Eusebium æstu in contradicendo nimium incaluisse, tamen Dominici libellos ne iota uocem*

habet.

habet, quod leuitatis, aut maledicentiæ notari possit. utiq; uerò tam solide, & neruose rem agit, ut mihi nullatenus dubium sit, istos excellentissimos Iurifconsultos, si semel eorum libros legerint, illico palinodiam cantaturos.

IV. **H**is prænotatis ad probationem illam, ex uarijs picturis deprimam, in quibus B. Augustinus cuculla nigra, & cingulo coriaceo redimitus uidentur, respondeo, ex eiusmodi picturis, & imaginibus nullatenus probari intentum. Primò quòd rudes sint, & in omnibus angulis pingunt adseram; Beatum Augustinum in Ecclesia cum Sacra faceret, ac diuinis intercedit, cucullam super pluuiale tullesequia Venrandi Eremitæ illum cum mitra, & pluuiali, & cuculla, seu caputio desuper extenso passim, & in omnibus angulis pingunt contra sacros ritus in toto Christianorum orbe receptissimos. Secundo, quia si antiquitate picturarum esse uerenda esset, possemus nos multò uetustiores producere, cum multas Ecclesias in toto orbe anti quissimas ante quingentos, ac sexcentos annos ostendere ualeamus, cum imaginibus B. Patris Augustini uestibus clericilibus induti, antequam de Eremitarum Ordine uerbum haberetur. Tertio, quia imagines, quas arguentes pro antiquissimis nobis uenditant, recentes sunt, & ferè in omnibus locis allegatis uetustiores ostendere possumus, in quibus B. Augustinus uel Pontificali, uel Clericali, non autem monastico habitu indutus cernitur. Quod ne gratis dicere uideamur, singulas eiusdem argumenti particulas ponere. Primò igitur dico, falsum esse, quod inquit Coriolanus, reperiri eiusmodi imaginem in Ecclesia, siue Palatio Lateranensi, in Sacello Pontificio: nam in Ecclesia Lateranensi nulla imago Diui Augustini cum cuculla reperitur, præter illa, quæ picta est sub Clemente VIII. E contrario uero in eadem Lateranensi Ecclesia in Ciborio super altari SS. Apostolorum erecto, ex parte, quæ ad Austrum uergit, & respicit altare, ubi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum seruatur, cernuntur imagines quatuor Doctorum Ecclesiæ; inter quos est B. Augustinus cum mitra, & pluuiali, & rochetto, & uelle canonicorum regularium. Hæc autem imago ante annos 250. sub Urbano V. uel Gregorio XI. est facta, quo tempore in Ecclesia Lateranensi canonici regulares non erant: ne quis illorum consilio eam factam assermet. De Palatio uero Lateranensi, etsi nihil certi affirmare auisim, quod uetus illud Palatium solo æquatum fuerit, & quod nunc cernitur, nuper sit à fundamentis sub Sixto V. erectum: tamen mihi certissimum est, aut nullam talem imaginem, aut admodum recentem, industria, uel importunitate Sacellarij Pontificis, qui est ex Ordine Eremitarum, admisissam. E contrario uero extitisse in eodem Sacello Pontificio ab antiquissimo tempore Imaginem B. Patris Augustini cum habitu canonicali, si dem facit exemplum ab eodem Sacello Pontificio extraham, &

habet, quod leuitatis, aut maledicentiae notari possit, uterque: verò tam solide, & neruose rem agit, vt mihi nullatenus dubium sit, istos excellentissimos Jurisconsultos, si semel eorum libros legerint, illico palinodiam cantaturos.

IV. His prænotatis ad probationem illam, ex varijs picturis de promptam, in quibus B. Augustinus cuculla nigra, & cingulo coriaco redimitus videtur, respondeo, ex eiusmodi picturis, & imaginibus nullatenus probari intentum. Primum quod rudes sint, & pro voluntate effictæ alioquin asserimus, Beatum Augustinum in Ecclesia cum Sacra faceret ac diuini interesset, cucullam super pluuiale rubrescentia Ven. erandi Eremitæ illum cum mitra, & pluuiali, & cuculla, seu caputio desuper extenso passim, & in omnibus angulis pingunt contra sacros ritus in toto Christianorum orbe receptissimos. Secundò, quia si antiquitate picturatum sit, si cornedæ esset, possemus nos multò retuliosius p. o. ducere, cum multas Ecclesias in toto orbe aut quinquenas ante quingentos, ac sexcentos annos ostendere valeamus, cum imaginibus B. Patris Augustini vestibus clericalibus indutis, antequam de Eremitarum Ordine verbum haberetur. Tertio, quia imagines, quas arguentes pro antiquissimis nobis venditant, recentes sunt, & ferè in omnibus locis allegatis vetustiores ostendere possumus, in quibus B. Augustinus vel Pontificali, vel Clericali, non autem monastico habitu indutus cernitur. Quod ne gratis dicere videamur, singulas eiusdem argumenti particulas ponderemus. Primum igitur dico, falsum esse, quod inquit Coriolanus, reperiri eiusmodi imaginem in Ecclesia, siue Palatio Lateranensi, in Sacello Pontificio: nam in Ecclesia Lateranensi nulla imago D. Augustini cum cuculla reperitur, præter illam, quæ picta est sub Clemente VIII. E contrario vero in eadem Lateranensi Ecclesia in Ciborio super altari SS. Apostolorum erecto, ex parte, quæ ad Austrum vergit, & respicit altare, vbi Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum seruat, cernuntur imagines quatuor Doctorum Ecclesiae, inter quos est B. Augustinus cum mitra, & pluuiali, & rochetto, & velle canonicorum regularium. Hæc autem imago ante annos 150. sub Urbano V. vel Gregorio XI. est facta, quo tempore in Ecclesia Lateranensi canonici regulares non erant, ne quis illorum consilio eam factam assermet. De Palatio vero Lateranensi, et si nihil certi assermare ausim, quod vetus illud Palatium solo æquatum fuerit, & quod nunc cernitur, nuper sit à fundamentis sub Sixto V. erectum, tamen mihi ceruissimum est, aut nullam talem imaginem, aut admodum recentem, industriam, vel importunitate Sacellarij Pontificis, qui est ex Ordine Eremitarum, admissam. E contrario vero extitisse in eodem Sacello Pontificio ab antiquissimo tempore imaginem B. Patris Augustini cum habitu canonicali, fidem facit exemplum ab eodem Sacello Pontificio extractum, &

typis aeneis cum, quod non solum per Italiam, sed per Gallias, & Germaniam circumfertur, in quo D. Augustinus videtur cum mitra, & pluuiali, & sub pluuiali habens superpellicum, cum manicis lauisimis, & sub ipso superpellico rochetto cum manicis strictis vsque ad mediam tibiam protensum, cum vno canonico ante se genibus flexo, cui vna manu benedicit, & altera cor sagittis vulneratum gestat, Baculum pastoralem tenens, cum inscriptione: *D. Aurely Augustini Hispanensis Episcopi, & Ecclesie Doctoris genuina effigies, ad exemplar, quod est Roma in Sacello Pontificio, obiit anno 430.* Hoc exemplum recusum nuper fuit Leodij 16. 6. Eodem modo de imagine in Ecclesia D. Petri existente dicendum: nam vetusta Basilica penitus destructa quæ nunc cernitur, nuper fuit extructa, vbi nulla imago B. Augustini cum nigra cuculla apparet. In Basilica vero sanctæ Mariæ Maioris olim erat imago D. Augustini cum habitu canonicali, vt Iacobus Wimpelingius in lib. de Integritate cap. 32. à Molano citatus scripsit ante annos 120. ex Cardinali Bellarmino in libro de Scripturis Ecclesiasticis, quæ nunc etiam ibi cernitur in maiori absida dictæ Ecclesie Orientem versus, licet renouata, ad antiquam tamen formam imaginis prioris.

V. Secundo dico, de alijs imaginibus in Ecclesia Sanctæ Sophiæ Constantinopolis nihil posse constare in ciuitate verò Lucensi posse canonicos regulares antiquiores imagines D. Augustini cum habitu canonico monstrare, sicut habent Ecclesias antiquiores, ac inter alias Ecclesiam S. Frigidiani ante Beati Gregorij tempora extructam: alias verò tum in Episcopatu Lucensi, tum in Nisitano, Senensi, Florentino, Papiensi, & Mediolanensi recentes esse, nec arguentem illarum antiquitatem probare, quod facere debuerat, vt ratio intentum probaret. non enim est quæstio, an eiusmodi Augustini imagines cum habitu monastico reperiantur: sed an sint antiquiores ducentis, vel ad summum trecentis annis: hoc enim est, quod negamus, nec arguens probauit. Sed dicit Coriolanus, sanctum Galdinum Mediolani Archiepiscopum eiusmodi imaginem locauisse super portam Cumanam ante annos quadringentos. Sed hoc non probat aliud enim est, Beatum Galdinum eo tempore muros Ciuitatis reparandos curauisse: alius Augustini imaginem cum illo habitu ibi tunc positam fuisse: licet de primo constet, nõ tamen de secundo. At producit Coriolanus Authenticum instrumentum manu publici Notarij roboratum, quò ostenditur Templum D. Marci ante annos quingentos erectum Venetijs, ac in eo locata simulachra quatuor Ecclesie Doctorum, & inter illa simulachra D. Augustini cum habitu Eremitico, seu cuculla. Tenor instrumenti est: *In Christi nomine amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo, quadringentesimo, septuagesimo septimo, in die lune decima, die vero quarta decima mensis Iulij. hæc sunt*

qua

174

quidam digna memoria, quae ex quibusdam Annalibus, seu Chronicis ciuitatis excellentissima Venetiarum collecta sunt, ad instantiam Reuerendissimi Patris Sacrae Theologiae professoris Magistri Ambrosij de Cora Generalis Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini, qui quidem Dominus Generalis praesentibus testibus inscriptus Notarium rogauit, ut hoc publicum instrumentum conficerem. Digna memoria haec sunt, quod anno Domini 1084. superbiunt, ac praesentissimum Templum D. Euangelistae Marci in isto artificio, mirabilique textura manu artificum confectum, adificatum fuit, & ex illa tunc, sicut est mansit, ac stetit, supra quod quatuor Ecclesiae Doctorum statuae, seu simulachra fuerunt erecta, inter quae est simulachrum omnium parentu Doctorum Augustini cum cuculla seu cappa subitus, cum pluviali, & capiteo desuper, ut ex parte indutum apparet, ac etiam ut ego ipse Notarius vidi, & perspexi, qui ut hoc instrumentum conficere possim, ad hanc statum videndam personaliter accessi. Respondeo, ex hoc publico instrumento nihil haberi, quod Coriolani causam in hac parte iurare possit. Primum quia non dicitur, cuius Auctoris fuerint illi Annales, siue Chronicae, ex quibus illa memoriae digna Notarius extraxit, ut de illius fide apud posteros constare possit. Quid enim si Notarius ex falsis & fictis Annalibus siue Chronicis illa excepisset? Secundum, quia in instrumento multa sunt ambigua dicta, quae in vno sensu sunt vera, in altero falsa. Nam cum dicitur, anno 1084. Templum D. Marci adificatum, hoc duobus modis intelligi potest, vel quod eo anno fuerit inchoatum, & hoc ut verum admittimus; vel quod eodem anno fuerit perfectum cum omnibus ornamentis, cum quibus modo cernitur, & hoc aperte constat esse falsum, & nihilominus hic est punctus, circa quem cardo veritatis. Iacobus Philippus Bergom. lib. 12. sub an. 1082. dicit. Demum hic Princeps, inter cetera sua monumenta Templum D. Marci causa crucis instaurare fecit. Non igitur illo anno fuit Templum D. Marci adificatum, ut illi Annales dicunt. Similiter cum dicit, & ex illo tunc, sicut est mansit, & stetit, verba de parietibus intelligi possunt, & verum dicit, vel de ornamentis statuarum, & similibus, & hoc constat falsissimum esse, nam simulachra equo, qui supra portam maiorem posita, longe postea ibi locata sunt, & idem de simulachris Doctorum dicendum, maxime de simulachro B. Augustini cum pluviali, & capiteo desuper ante annos trecentos nunquam in orbe viso, quod dubium non est, non antea ibi loci posito, quam cum Eremita Augustiniani Ciuitatem Venetorum sunt ingressi, quod circa annum 1320. sub Andrea Dandolo accidit.

Idem prorsus dicendum de alijs simulachris, & imaginibus, quae Cornelius Lancillottus, Ioannes Marquez, & alij recentiores producent. Nam quod de lamina aerea in fundamento domus Hippontensis Ciuitatis reperta fatetur, apocryphum omnino est, nec fide dignum: quia nec nomen,

nec tempus inuentoris, & inuentoris illius latinitate signatur, nec etiam nomen illius Neapolitanus, qui eam Cardinali Scripando obtulit, & postea quis vel ad pecunias lucrandas, vel amicitiam cum illo Cardinali, qui erat Ordinis Eremitarum interdam, illam finxisse, quemadmodum conficti sunt sermones sub nomine B. Augustini ad Eremitas, & Ambrosij de Bapicino Augustini, & alia de quibus supra dictum fuit, sed esto lamina illa in fundamento alicuius domus Ciuitatis Hippontensis inuenta esset, quemadmodum Marquez asserit, non ob hoc probaretur illius inuentum, cum nulla in ea esset inscriptio, ex qua constare possit, illam potius D. Augustini, quam alterius cuiquam fuisse, & poterant illae imagines aliquos monachos Africanos, aut Hispanos retulisse ex illis antiquis, qui partes Africae olim incolabant. Praeterea fides faciunt imagines ille monachorum in libro Arabico reperta, nam in eo libro non legitur notatus locus, neque tempus, nec Princeps, nec alia circumstantia personarum, ex quarum obseruatione iudicium de Historijs veris, & fictis possim fieri consecuit, neque illius interpretis concordans fuerunt, ut huiusmodi, & diuinare oportet in historiae sensu eruendo. Et potuerunt monachi in eo libro depicti exploratores Regum Hispaniarum, aut Lusitanorum fuisse, sub habitu monachorum ad illas Regiones missi, aut vni Religiosus Episcopus Lusitanis ad Euangelium illi gentibus praedicandum, destinari.

Quod attinet ad imaginem Beati Augustini in fronte operum D. Augustini editionis Plantiniana, leuissima est coniectura, quae ex illa accipitur, nam Censores Louanienfes de veris, & falsis libris sub Augustini nomine editis censuerunt, non de imaginibus, quibus typographi libros excutiendo debebant, eiusdem ponderis est imago depicta in libro in Bibliotheca Vaticana seruato, cum constat de certo tempore, quo aut imago illa picta fuit, aut liber scriptus, aut ibi posita, & cernitur sit, Bibliothecam Vaticanam sub Bonifacio Nono primum fuisse constructam. De imagine quoque picta in templo D. Marci Venetiarum dicendum, nam est templum illud circa an. 1084. constructum, seu potius reparatum fuerit, nam tamen necesse est, omnes istius imaginis partes antiquitatis. De imagine autem in noua Bibliotheca per Sixtum Verocam nihil dicimus, neque de alia supra sepulchrum Eugenij IV. in templo Saluatoris Urbis Romae. Solum restat de imagine in Aula Consistoriali Palatii Papiensis, & de lamina Ecclesiae Metropolitanae Mediolanensis aliquid breuiter dicendum.

Et quidem quod attinet ad imaginem D. Augustini in Aula Consistoriali Palatii Papiensis, nego illam vetustissimam esse, cum illius antiquitas centesimum, & vigesimum annum non excedat. Habet illius inscriptionem, siue sub-

ptianens, quae rei fidem adhibet, ea talis est: *Anno M.D.LII. Fuit nostra peste laevissima afflicta, desperata, irritaque humano auxilio, Caesari protettori Augustini duo viginti fides albae quatuor annis oblati, nuncupatio salubrem statum impetrauerunt. Sed quod reperstringit, habeo, qui probent Ciues Papienses ante annum 1488. Beatum Augustinum in publicis vexillis Canonicali habitu indutum pinxisse. Nam vexillum publicum, quo vsque ad illum annum in publicis processionibus uti consueuerant, & quod vsque in hanc diem in quadam camera Palatii Episcopalis Ciuitatis Papiensis asseruatur, & illius exemplum ex originali fideliter extractum in Sacristia Canonicorum Regularium Sancti Petri in Caesario aereo cernitur, ut authenticum instrumentum per manum Iulij Caesaris de Pellitoniobis Ciuis Papiensis publici notarij, & Curiae Episcopalis Papiensis Cancellarij, rogati sub die 4. Augusti anni 1616. probatur ipsum Augustinum pluvialium crocei coloris, & mitra redimitum referret, nec non tunica linea rochetto nuncupata, & altera tunica longiori alba sub rochetto indutum. Quae veritate ipsos ciues Papienses impulerint, ut Sanctum Augustinum, quem Clericibus indutum semper coluerant, clericali habitu spoliare, & nigram cucullam induere voluerint, diuinare non possum, nec volo.*

VII. Demum circa simulachrum D. Augustini in Ecclesia Mediolanensi locatum, nego primum simulachrum ducentiesimum antiquitatis annum habuisse, nego etiam Alexandrum Sextum eiusmodi simulachrum cum cuculla monastica reficiendum praecipisse, ut veri habitus D. Augustini monumenta instauraret, quemadmodum de suo arguens asserit, sed quod priori simulachro dicto, cum super habitu, cum quo nouum simulachrum reficiendum esset, inter Canonicos Regulares, & Eremitas Augustinenses controuersia oriretur, cum Summus Pontifex sic iussit deridendam censuit, ut cum priori habitu simulachrum illud restauraretur. Quod ne me de meo dicere suspiceris, & ut tam de antiquitate prioris illius simulachri, pro quo renouando tantoper ab Eremitis certatum est, quam de causis, quae Summum Pontificem ad praefatum decretum condendum mouerunt, apud posteros fide certissima deinceps constare possit, ecce tibi ipsiusmet Pontificis editum ab eisdem Venerandis Patribus Eremitis acceptum, & fideliter redditum, huius, qui sequitur tenoris.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabilis Patri Guidoni Archiepiscopo Mediolanensi salutem, & Apostolicam benedictionem. Iussu penitentium votu, per qua scandalum obuiatur, ac personarum quarumlibet, praesertim sub regulari habitu Altissimo famulantium, quereis consultiur, libenter annuimus, atque fauoribus prosequimur opportunit. Exhibita siquidem nobis pro parte dilecti filij Mariani de Genexano Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini Vicarij Generalis

ptiancem, quæ rei fidem adhibet, ea talis est: Anno M. D. LII. v. rbe nostra posse sauisima afflictâ, desherato, tritu quæ humano auxilio. Cælesti protelturi Augusti no duobus ingenti faces albas quot annis oblaturi, nunc coparo vire salubrem statum impetraverunt. Sed quod rem perstringit, habeo, qui probent Cives Papienses ante annum 1488. Beatum Augustinum in publicis vexillis Canonici habitus indutum pinxisse. Nam vexillum publicum, quo vsque ad illum annum in publicis processionibus vti consueverant, & quod vsque in hanc diem in quadam camera Palatij Episcopalis Civitatis Papiensis asseruatur, & illius exemplum ex originali fideliter extractum in Sacristia Canoniorum Regularium Sancti Petri in Cælo aureo cernitur, vt authentico instrumeto per manum Iulij Cæsaris de Pellizonibus civis Papiensis publici notarij, & Curie Episcopalis Papiensis Cancellarij, rogati sub die 4. Augusti anni 1616. probatur) ipsum Augustinum pluviali crocei coloris, & mitra redimitum refert, nec non tunica linea rochetto nuncupata, & altera tunica longiori alba sub rochetto indutum. Quæ verò caula ipsos cives Papienses impulerint, vt Sanctum Augustinum, quem Clericalibus indutum semper coluerant, clericali habitu spoliare, & nigram cucullam inducere voluerint, diuinare non possum, nec volo.

VII. **D**Emum circa simulachrum D. Augustini in Ecclesia Mediolanensi locatum, nego priuum simulachrum ducentiesimum antiquitatis annum habuisse, nego etiam Alexandrum Sextum eiusmodi simulachrum cum cuculla monastica reficiendum præcepisse, vt veri habitus D. Augustini monumenta instrauraret, quemadmodum de suo arguens affirmat, sed quod priori simulachro diruto, cum super habitu, cum quo nouum simulachrum reficiendum esset, inter Canonicos Regulares, & Eremitas Augustinenses controuersia oriretur, eam Summus Pontifex sic iuste derimendam censuit, vt cum priori habitu simulachrum illud restitueretur. Quod ne me de meo dicere suspicetis, & vt tam de antiquitate prioris illius simulachri, pro quo renouando tantoperè ab Eremitis certatum est, quam de causis, quæ Summum Pontificem ad prælatum decretum eondendum mouerunt, apud posteros fide certissima deinceps constare possit, ecce tibi ipsiusmet Pontificis editum ab eisdem Venerandis Patribus Eremitis acceptum, & fideliter redditum, huius, qui sequitur tenoris.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri Guidoni archiepiscopo Mediolanensi salutem, & Apostolicam benedictionem. Iussu potentium votu, per que scandalu obuietur, ac personarum quarumlibet, præsertim sub regulari habitu Altissimo famulantium quietis consuetudo, libenter annuimus, atque fauoribus prosequimur opportunis. Exhibita siquidem nobis pro parte dilecti filij Mariani de Genexano Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini Vicarij Generalis

petris continebat, quod licet à decem, & octo annis intra quada in imago ipsius Sancti Augustini in summitate Ecclesia tua Mediolanensi cum habitu fratrum Eremitarum eiusdem Sancti habitus super hoc rone maturo deliberatione sculpta posita fuerit, & vna cum imaginibus aliorum Doctorum inibi permanserit: quia tamen ad presens agit, quod illa, & alia imagines ibidem existentes propter earum nimiam ponderositatem in minori statura reponantur, nonnulli teneant, quod prædicta imago Sancti Augustini reuincatur in lapide marmoreo cum camisia sine scapulari, & corrigio, quod profecto in non modicum dicti Ordinis scandalum cederet, & detrimentum. Quare pro parte dilecti Mariani asserunt alias vel recordationis Sacrum caput Quartum prædecessorem nostrum super eorum & personarum contentione inter dilectos filios Caponicos Regulares dilecti Ordinis Congregationis Lateran. & fratres Eremitarum Ordinis, super habitu, & scapulari, & exortas eu, & cubbet eorum sub pena excommunicationis lata sententia inhihendo, & precipiendo mandasse, vt ab eis penitus abstererent, & ex tunc amplius de illa mentionem facere non auderent, per suas litteras amputasse, & penitus extirpasse. Nobis fuit humiliter supplicatum, vt eidem Ordini in præmissis opportune providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui de præmissis certam notitiam non habemus, huiusmodi supplicationibus inclinati fraternitatis tua per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus si est ita, per te dictam imaginem Sancti Augustini, prout prius sub eiusdem habitu, modo, & forma remitti, & deinde in eodem loca reponi facias, nec aliquid de super moueri, seu per alium moueri permittas; & si quid circa dictam imaginem Sancti Augustini innotatum est, ad pristinam formam reducat, contra dictores per censuram Ecclesiasticam, omni appellatione postposita compescendo. Non obstantibus præmissis, ac consuevionibus, & ordinationibus, & c. Datum Roma apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominice MCCCCXCVI. 16. Nouembri, Pontificatus nostri anno quarto.

CAPVT QVADRAGESIMVM SECVNDVM.

Cardinalis Baronij sententia de Augustini monachatu reijctur, & plures eius lapsus in Diui Augustini vita scribenda reteguntur.

NRecentendis Doctoribus, qui Monachatu B. Augustini ad stipulantur, multos consulto omisimus, tum, quod recentiores sint, tum etiam quod solo numero, non autem pondere fidem augere possint, nec oportet,